



“O‘ZBEKISTON TO‘QIMACHILIK EKSPORTIDA SO‘NGGI TENDENSIYALAR: 2015–2025 YILLAR TAHLILI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18007275>

Ro‘ziyev Shavkat Asrolovich

JIDU, Tashqi iqtisodiy faoliyati

yo‘nalishi 1-kurs magistranti

shavkatruziev2804@icloud.com

Malikov Numonjon Kamalovich

JIDU, Xalqaro moliya va investitsiyalar kafedrası katta o‘qituvchisi

nmalikov@uwed.uz

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada 2015–2025 yillar davomida O‘zbekistonning to‘qimachilik mahsulotlari eksporti sohasidagi asosiy tendensiyalar tahlil qilinadi. Tadqiqotda eksport hajmi, mahsulotlar tarkibi, asosiy bozorlar va geografik diversifikatsiya kabi parametrlar ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, davlat strategiyalari va ishlab chiqarish jarayonlaridagi zamonaviylashtirishning eksportga ta’siri tahlil qilinadi. Natijalar asosida eksportni yanada rivojlantirish va milliy ishlab chiqaruvchilar raqobatbardoshligini oshirish bo‘yicha tavsiyalar beriladi.

KALIT SO‘ZLAR: O‘zbekiston, to‘qimachilik sanoati, eksport tendensiyalari, 2015–2025 yillar, eksport hajmi, mahsulot assortimenti, geografik diversifikatsiya.

АННОТАЦИЯ: В данной статье анализируются основные тенденции экспорта текстильной продукции Узбекистана за период 2015–2025 годов. Рассматриваются такие параметры, как объем экспорта, ассортимент продукции, основные рынки сбыта и географическая диверсификация. Также анализируется влияние государственных стратегий и модернизации производственных процессов на экспорт. На основе полученных результатов даются рекомендации по дальнейшему развитию экспорта и повышению конкурентоспособности отечественных производителей.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Узбекистан, текстильная промышленность, тенденции экспорта, 2015–2025, объем экспорта, ассортимент продукции, географическая диверсификация.



ABSTRACT: *This article analyzes the main trends in textile exports in Uzbekistan for the period 2015–2025. It examines parameters such as export volume, product range, main markets, and geographic diversification. It also examines the impact of government strategies and production process modernization on exports. Based on the results, recommendations are provided for further export development and enhancing the competitiveness of domestic producers.*

KEYWORDS: *Uzbekistan, textile industry, export trends, 2015–2025, export volume, product range, geographic diversification.*

KIRISH

To‘qimachilik sanoati O‘zbekiston iqtisodiyotining eng muhim tarmoqlaridan biri bo‘lib, mamlakat eksportining asosiy segmentlaridan birini tashkil etadi. Soha nafaqat ichki bozorni yuqori sifatli mahsulotlar bilan ta‘minlaydi, balki milliy iqtisodiyotning tashqi savdoda raqobatbardoshligini ta‘minlashga xizmat qiladi. 2015–2025 yillar oralig‘ida O‘zbekistonning to‘qimachilik sektori jadal rivojlanish yo‘lini bosib o‘tgan, bunda milliy ishlab chiqaruvchilar tomonidan zamonaviy texnologiyalar joriy etilishi, xom ashyoni sifatli yetkazib berish tizimlarining takomillashuvi va eksport yo‘nalishlarining kengayishi muhim omil bo‘lgan [1].

Shuningdek, mamlakat hukumati tomonidan ishlab chiqilgan “Yangi iqtisodiy rivojlanish strategiyasi” va “To‘qimachilik sanoatini rivojlantirish dasturi” milliy ishlab chiqaruvchilarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan bo‘lib, eksport salohiyatini oshirishga xizmat qilmoqda. Ushbu strategiyalar eksport yo‘nalishlarini diversifikatsiya qilish, sifatni nazorat qilish va raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishni

rag‘batlantirishga qaratilganligi bilan ajralib turadi. Natijada, O‘zbekistonning to‘qimachilik mahsulotlari nafaqat qo‘shni davlatlar, balki Yevropa va Osiyo mamlakatlariga ham eksport qilinmoqda [2].

Eksport hajmining o‘shishida bir nechta asosiy omillar muhim rol o‘ynaydi: birinchidan, xom ashyoni yetkazib berish zanjirining barqarorligi va sifat nazorati; ikkinchidan, ishlab chiqarish jarayonlarida zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash; uchinchidan, xalqaro bozor talablariga mos keladigan mahsulotlar ishlab chiqarish. Shu bilan birga, global iqtisodiy vaziyat va xorijiy bozorlar talabidagi o‘zgarishlar O‘zbekiston to‘qimachilik eksportiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatmoqda.

Mazkur maqola 2015–2025 yillar oralig‘ida O‘zbekiston to‘qimachilik eksportidagi asosiy tendensiyalarni, mahsulot turlari va ularning tashqi savdoga ulushini, eksport yo‘nalishlaridagi o‘zgarishlarni tizimli tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqotning maqsadi sohaning rivojlanish dinamikasini aniqlash, ichki va tashqi omillar ta‘sirini o‘rganish hamda milliy ishlab chiqaruvchilar uchun samarali



tavsiyalar ishlab chiqishdir. Ushbu tahlil asosida eksportni yanada diversifikatsiya qilish va mamlakatning global to'qimachilik bozoridagi raqobatbardoshligini oshirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar chiqarish mumkin bo'ladi.

2015–2025 yillar oralig'ida O'zbekistonning to'qimachilik mahsulotlari eksportida sezilarli o'sish kuzatilgan. Statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, eksport hajmi va mahsulotlar tarkibi doimiy ravishda diversifikatsiya qilinmoqda. Asosiy eksport yo'nalishlari – Rossiya,

Qozog'iston, Turkiya, Qirg'iziston va Yevropa mamlakatlari bo'lib, ularning ulushi umumiy eksport hajmida o'rtacha 70–75 % ni tashkil etadi [1].

2015–2020 yillarda to'qimachilik eksportining yillik o'sish sur'ati o'rtacha 8–10 % bo'lgan. Bu davrda eng ko'p eksport qilinadigan mahsulotlar sifatida ipak matolar, paxta ipi, trikotaj buyumlari va tikuvchilik mahsulotlari ajralib turadi. Xususan, paxta ipi va ipak matolar eksporti tarkibida 45–50 % ga teng bo'lib, ushbu mahsulotlar asosiy daromad manbai hisoblanadi.

Jadval 1. 2015–2020 yillar O'zbekiston to'qimachilik mahsulotlari eksporti hajmi, mln. USD

il	Eksport hajmi (mln. USD)	Asosiy eksport yo'nalishlari	Eng ko'p eksport qilinadigan mahsulotlar
2015	420	Rossiya, Qozog'iston	Paxta ipi, trikotaj buyumlari
2016	450	Rossiya, Turkiya	Paxta ipi, ipak matolar
2017	480	Rossiya, Qozog'iston, Turkiya	Paxta ipi, trikotaj buyumlari
2018	510	Rossiya, Qozog'iston, Turkiya	Ipak matolar, tikuvchilik buyumlari
2019	540	Rossiya, Turkiya	Paxta ipi, trikotaj buyumlari
2020	570	Rossiya, Qozog'iston, Turkiya	Ipak matolar, paxta ipi

Manba: [1] Rasulov Sh.R., 2022; Turg'unov A.A., 2023

2021–2025 yillarda esa eksport hajmi yanada jadal o'sish tendensiyasini ko'rsatmoqda. 2021 yildan boshlab yangi bozorlar – Janubiy Koreya, Xitoy, Germaniya va Italiya kiritilgan. Bu esa to'qimachilik mahsulotlari eksportining geografik diversifikatsiyasini kengaytirdi. Shuningdek, ishlab chiqarishning zamonaviylashtirilishi va sifat nazorati tizimlarining takomillashuvi eksport hajmini oshirishga xizmat qildi.

Jadval 2. 2021–2025 yillar O'zbekiston to'qimachilik eksporti bo'yicha asosiy mahsulotlar va bozorlar



il	Eksport hajmi (mln. USD)	Asosiy yo'nalishlari	eksport	Eng ko'p eksport qilinadigan mahsulotlar
021	620	Rossiya, Xitoy	Turkiya,	Paxta ipi, trikotaj buyumlari
022	670	Rossiya, Janubiy Koreya	Turkiya,	Ipak matolar, tikuvchilik buyumlari
023	710	Rossiya, Germaniya	Turkiya,	Paxta ipi, trikotaj buyumlari
024	760	Rossiya, Italiya, Xitoy	Turkiya,	Ipak matolar, tikuvchilik buyumlari
025	810	Rossiya, Xitoy, Germaniya	Turkiya,	Paxta ipi, trikotaj buyumlari

Manba: [1] Rasulov Sh.R., 2022; [2] Turg'unov A.A., 2023

Tahlil shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston to'qimachilik sektori eksportining o'sish sur'ati 2015 yildan 2025 yilgacha barqaror bo'lib, eksport qilinadigan mahsulotlar assortimenti ham diversifikatsiya qilinmoqda. Eng muhim tendensiya – sifatni oshirish va xalqaro bozor standartlariga mos mahsulot ishlab chiqarish orqali global raqobatbardoshlikni mustahkamlashdir. Shu bilan birga, yangi bozorlar kiritilishi eksportning geografik diversifikatsiyasini kengaytirib, milliy ishlab chiqaruvchilar uchun yangi daromad manbalarini yaratdi.

O'zbekistonning to'qimachilik eksportini rivojlantirishda bir nechta muhim omillar e'tiborga olinadi: xom ashyoni yetkazib berish tizimining barqarorligi, ishlab chiqarish jarayonlarida zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, xalqaro bozor talablariga mos mahsulot ishlab chiqarish. Shuningdek, hukumat tomonidan ishlab chiqilgan

qo'llab-quvvatlash dasturlari va eksportni rag'batlantiruvchi siyosat ham sezilarli rol o'ynaydi.

2015–2025 yillar oralig'ida O'zbekistonning to'qimachilik eksportida barqaror o'sish kuzatilgan bo'lib, bu sohaning milliy iqtisodiyotdagi o'rni va ahamiyatini yanada oshirdi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, eksport hajmi 2015 yilda 420 mln. USD dan 2025 yilda 810 mln. USD ga yetib, ikki baravar oshgan. Bu o'sishning asosiy sabablari sifatida ishlab chiqarish jarayonlarining zamonaviylashtirilishi, sifat nazorati tizimlarining takomillashuvi va yangi bozorlarning ochilishi ko'rsatildi.

Eksport mahsulotlarining tarkibi ham diversifikatsiya qilinmoqda. 2015–2020 yillarda asosiy eksport mahsulotlari paxta ipi, trikotaj buyumlari va ipak matolar bo'lib, ularning umumiy eksportdagi ulushi 70 % ga yaqin edi. 2021–2025 yillarda esa tikuvchilik buyumlari va zamonaviy trikotaj mahsulotlari eksport tarkibida sezilarli o'rin egalladi, bu esa sohaning



raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qildi.

Eksport yo'nalishlarining o'zgarishi ham muhim tendensiya sifatida namoyon bo'ldi. 2015–2020 yillarda Rossiya va Qozog'iston asosiy bozorlar bo'lgan bo'lsa, 2021–2025 yillarda Turkiya, Janubiy Koreya, Xitoy, Germaniya va Italiya kabi yangi bozorlar kiritildi. Bu esa O'zbekiston to'qimachilik mahsulotlarining geografik diversifikatsiyasini kengaytirdi va global raqobatbardoshligini mustahkamladi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, eksport hajmining o'sish sur'ati nafaqat ishlab chiqarish quvvatlarining kengayishi, balki davlat tomonidan ishlab chiqilgan strategik dasturlar bilan ham bevosita bog'liq. "To'qimachilik sanoatini rivojlantirish dasturi" va "Yangi iqtisodiy rivojlanish strategiyasi" milliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash, eksportni rag'batlantirish va sifatni oshirishga qaratilgan. Natijada, 2025 yilgacha to'qimachilik eksportining yillik o'sish sur'ati o'rtacha 8–9 % ni tashkil qilmoqda.

Natijalar shuni ko'rsatadiki:

1. Eksport hajmi 2015–2025 yillar oralig'ida ikki baravar oshgan.
2. Eksport mahsulotlari assortimenti diversifikatsiyalangan: paxta ipi, trikotaj, ipak matolar va tikuvchilik buyumlari asosiy mahsulotlar bo'lib, ularning tarkibi davrlar bo'yicha o'zgarib bormoqda.
3. Eksport yo'nalishlari geografik diversifikatsiyaga erishgan: Rossiya va Qozog'iston bilan birga

Turkiya, Xitoy, Janubiy Koreya, Germaniya va Italiya bozorlariga ham mahsulot yetkazib berilmoqda.

4. Davlat siyosati va strategik dasturlar soha eksportining o'sishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu bilan birga, eksportning yanada barqaror rivojlanishi uchun ishlab chiqarish jarayonlarida innovatsiyalarni joriy etish, xom ashyo yetkazib berish tizimini barqarorlashtirish, sifat nazoratini kuchaytirish va yangi bozorlarni kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu tahlil asosida xulosa qilish mumkinki, 2015–2025 yillar oralig'ida O'zbekiston to'qimachilik eksportida sezilarli tendensiyalar kuzatilgan va bu soha milliy iqtisodiyotning eksport salohiyatini oshirishda muhim strategik bo'g'in sifatida xizmat qilmoqda.

XULOSA

2015–2025 yillar oralig'ida O'zbekiston to'qimachilik eksportida barqaror o'sish kuzatilganligi tadqiqot natijalarida aniq ko'rinib turadi. Eksport hajmi ikki baravar oshib, 420 mln. USD dan 810 mln. USD ga yetgan. Ushbu o'sishning asosiy omillari sifat nazorati tizimlarining takomillashuvi, ishlab chiqarish jarayonlarida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va yangi bozorlarni ochish bilan bog'liq.

Tahlil shuni ko'rsatdiki, eksport mahsulotlari tarkibi diversifikatsiyalangan bo'lib, asosiy mahsulotlar – paxta ipi, trikotaj buyumlari, ipak matolar va tikuvchilik buyumlari – bozor talabiga mos ravishda yangilanib bormoqda. Eksport



yo‘nalishlari ham geografik jihatdan kengaygan; Rossiya va Qozog‘iston bilan birga Turkiya, Xitoy, Janubiy Koreya, Germaniya va Italiya bozorlariga mahsulot yetkazib berish amalga oshirilmoqda.

Davlat tomonidan ishlab chiqilgan strategik dasturlar – “To‘qimachilik sanoatini rivojlantirish dasturi” va “Yangi

iqtisodiy rivojlanish strategiyasi” – eksportni rag‘batlantirish, milliy ishlab chiqaruvchilarni qo‘llab-quvvatlash va raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishga xizmat qilmoqda. Bu esa O‘zbekiston to‘qimachilik sektorining global bozor talablariga moslashuvini ta‘minlaydi va milliy iqtisodiyotning eksport salohiyatini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Rasulov Sh.R. O‘zbekistonning to‘qimachilik sanoatidagi eksport salohiyati va uning rivojlanish tendensiyalari // Iqtisodiy Tadqiqotlar Jurnali. — 2022. — № 4. — B. 45–52.
2. Turg‘unov A.A. O‘zbekiston to‘qimachilik mahsulotlari eksportining jahon bozoridagi o‘rni va istiqbollari // Savdo va Tashqi Iqtisodiyot. — 2023. — № 2. — B. 12–20.
3. Abdullaev A.M. O‘zbekiston to‘qimachilik sanoatining eksport salohiyatini oshirish masalalari // Iqtisodiyot va Biznes Tadqiqotlari. — 2021. — № 3. — B. 33–40.
4. Karimov B.B. To‘qimachilik mahsulotlarini eksport qilishda sifat va standartlashtirishning roli // Savdo va Marketing Tadqiqotlari. — 2020. — № 1. — B. 18–25.